

Βουλή: Ιστορική ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη – «Η ειρήνη ήταν πάντοτε κατάκτηση» 05.05.2026 • 14:17

Όσα θα ακούσετε εν συνεχεία, εξοχότατοι, απηχούν και εκφράζουν το πνεύμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, την ακλόνητον πιστότητά του εις την παράδοσιν της Ορθοδοξίας, και την ανύστακτον μέριμνά του διά τον άνθρωπον και την δημιουργία. Θαυμάζομεν το αρχαίον ελληνικόν πνεύμα, το οποίον εδώρησεν εις την ανθρωπότητα την ελευθερίαν και την δημοκρατία. Τον λόγον ως διάλογον, την επιστήμην, την παιδείαν και τον ανθρωπισμόν, τας βάσεις δηλαδή του πολιτισμού και χαίρομεν όταν ακούομεν, και δει από ξένους, ότι η εμφάνισις του φιλοσοφικού στοχασμού εις την αρχαίαν Ελλάδα είναι διά τον πολιτισμόν ό,τι η μεγάλη έκρηξις διά την γέννησιν του σύμπαντος. Συγχρονισμόν αισθανόμεθα και απέναντι εις την χαρακτηριστήσαν ως θαύμα σύζευξιν ελληνικού και χριστιανικού πνεύματος. Ό,τι υψηλότερον και πολυτιμότερον είχεν ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός ενσωματώθη εις τον κορμόν της θεολογίας και της ζωής της Εκκλησίας.

Αποτελεί βαθείαν εμπειρίαν και ακλόνητον πεποίθησίν μας ότι η ανεκτίμητος παρακαταθήκη της ελληνικής αρχαιότητος, ενεπλουτίσθη, απέκτησε βαθύτερον κοινωνικόν περιεχόμενον, παγκοσμιότητα και πνοήν αιωνιότητος, εντός του χριστιανικού πνευματικού πλαισίου. Το θαύμα της δημιουργικής συναντήσεως ελληνισμού και χριστιανισμού συνετελέσθη χάρις εις την δύναμιν της ελληνικής γλώσσης, της μητρικής γλώσσης του πνεύματος. Της γλώσσης του Ομήρου, των τραγικών και των φιλοσόφων, της Καινής Διαθήκης, των πατέρων της Εκκλησίας και της εκκλησιαστικής υμνολογίας. Η γλώσσα μας ουσιαστικώς φιλοσοφική, στοχαστική και ποιητική, κατευθύνει τον νουν και την σκέψιν πάντοτε προς το βάθος των πραγμάτων, προς το ουσιώδες και το καθολικόν, προς την αλήθειαν, η οποία, όπως έλεγεν ο Δημόκριτος, ευρίσκεται εν βυθώ. Δεν είναι τυχαίο ότι η ελληνική γλώσσα και η ορθόδοξος πίστις ανήκουν εις τον πυρήνα της πνευματικής και πολιτισμικής ιδιοπροσωπίας του γένους μας.

Εάν εις την ιστορικήν πορείαν του δεν έσβησε ποτέ ο λύχνος του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, τούτο οφείλεται μεγάλως εις το γεγονός ότι οι πατέρες και διδάσκαλοι της Εκκλησίας ετοποθέτουν ευθαρσώς τον λύχνον αυτόν επί την λυχνίαν. Εις περιόδους δυστήνου, η Εκκλησία ίδρυσεν σχολεία και ακαδημίας, διέσωσε την γλώσσαν μας εις την λατρευτικήν της ζωήν, μαρτυρούσα την αξίαν της συνοχής και της ενότητος της διά την ιδιοπροσωπίαν μας. Η Εκκλησία η οποία εσφράγισεν ανεξίτηλα την διαδρομήν του γένους, καλείται και σήμερα να λειτουργεί ως θετική πρόκλησις εν Χριστώ ζωής και ελευθερίας, διά της Ορθοδοξίας της πίστεως, της δοξολογικής λατρείας του Θεού και της ορθής αντιλήψεως περί του ανθρώπου. Η εικόνα την οποίαν έχουμε διά τον άνθρωπον διά την προέλευσιν και τον προορισμόν του, διά την θέσιν του εις τον κόσμον, διά το νόημα της ζωής του, διά την ελευθερίαν και την ευδαιμονίαν του, καθορίζει την στάσιν μας απέναντί του. Εάν βλέπουμε τον άνθρωπον ως μηχανήν ή ως απλήν βιολογικήν οντότητα, τότε λίαν ευχερώς τον μετατρέπομεν εις αντικείμενον ή τον υποτιμώμεν.

Εάν τον προσεγγίζομεν ως πρόσωπον, με απόλυτον και αναφαίρετον αξιοπρέπειαν, τότε η συμπεριφορά μας απέναντί του καθίσταται όλως διαφορετική. Η ανθρωπίνη αξία και ο απόλυτος σεβασμός της δεν είναι δυνατόν να θεμελιωθούν επί μίας νατουραλιστικής θεωρήσεως του ανθρώπου. Έχομεν ανάγκην πνευματικού προσανατολισμού, ο οποίος μας εμπλουτίζει υπαρξιακώς και τρέφει το ηθικόν μας αισθητήριον. Όλοι γνωρίζομεν ότι ο λεγόμενος ηθικός ανθρωπισμός τοποθετεί τον άνθρωπον εις την κορυφήν της ιεραρχίας των αξιών. Όμως, η πείρα των αιώνων δεικνύει ότι και τα ανθρωπιστικά ιδεώδη απαιτούν πνευματικόν θεμέλιον και στήριγμα πέραν του απλώς ανθρωπίνου. Εν τη εννοία ταύτη,

πιστεύομεν ότι διά την προστασίαν της ανθρωπίνης αξιοπρεπείας, δεν είναι αρκετός ο προσανατολισμός γενικώς προς τον άνθρωπον. Το προοίμιον του Συντάγματος της Ελλάδος εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος εις αυτήν την αλήθειαν παραπέμπει. Η υποτίμησις των πνευματικών αξιών δεν προωθεί ούτε τον σεβασμόν του ανθρωπίνου προσώπου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, ούτε την προστασίαν της φύσεως, ούτε τον αγώνα διά την ελευθερίαν και την κοινωνικήν δικαιοσύνην. Αντιθέτως, η πίστις εις τον Θεόν της αγάπης και της ειρήνης, αποτελεί πηγήν εμπνεύσεως, οξύνει το αισθητήριόν μας διά το δέον και το πρακτέον. Και ενισχύει την ανθρωπίνην προσπάθειαν ακόμη και όταν αυτή ευρίσκεται ενώπιον δισεπίλυτων προβλημάτων και ανυπερβλήτων εμποδίων.

Αυτή υπήρξε και παραμένει η πηγή μαρτυρίας και η ταυτότης της αποστολής του οικουμενικού θρόνου ως πνευματικού θεσμού, συμφώνως και προς το σοφώς λεχθέν. Το γεγονός ότι το πολίτευμα ημών εν ουρανοίς υπάρχει, δεν αναιρεί, αλλά ενδυναμώνει την μαρτυρίαν ημών εν τω κόσμω. Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον ηγωνίσθη και αγωνίζεται κατά της φαλκιδεύσεως του ανθρωπίνου προσώπου εις τας ποικίλας όψεις της. Στιγματίζει τον ρατσισμόν, τας διακρίσεις, και τας συγχρόνους μορφάς δουλείας. Ανθίσταται εις τας δυνάμεις και τας τάσεις, αι οποίαι υποσκάπτουν την κοινωνικήν συνοχήν και την ειρήνην και καταστρέφουν την δημιουργίαν του Θεού. Προάγει τον διάλογον με τον λοιπόν χριστιανικόν κόσμον, με τας άλλας θρησκείας, και με τον σύγχρονον πολιτισμόν. Η ένστασις ότι αυτή η παρέμβασις εμπλέκει την Εκκλησίαν εις την αμφισημίαν των ανθρωπίνων πραγμάτων, ότι η χριστιανική μαρτυρία μετατρέπεται εις πολιτικήν πράξιν, στερείται θεολογικής βάσεως, και είναι ένδειξις εξασθησεως του αισθητηρίου δια την σημασίαν των ιστορικών εξελίξεων, αι οποίαι αγγίζουν τον άνθρωπον εις το βάθος της υπάρξεώς του. Δεν υπάρχει τέλος της ιστορίας. Τέλος της ανάγκης και της ευθύνης διαχειρίσεως των απροβλέπτων κατά την έκτασιν των, αλλά αβεβαίων εξελίξεων πολώσεων και ανακατατάξεων.

Σαφεστάτη είναι επ' αυτού η διακήρυξις της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, η οποία ως γνωστόν συνήλθε προ δεκαετίας ακριβώς εις την Κρήτην, και η οποία λέγει: «Ο λόγος της Εκκλησίας υπήρξε πάντοτε διακριτός και θα παραμείνει εις το διηνεκές μία οφειλετική παρέμβασις υπέρ του ανθρώπου». Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον είναι η πρώτη Εκκλησία, η οποία ανέδειξεν ακριβώς ως έκφρασιν της πνευματικής ταυτότητος και μαρτυρίας της τω οίκω φιλικόν μήνυμα του χριστιανισμού. Κατανόησε και προέβαλε την εκκλησιαστικήν ζωήν ως εφαρμοσμένην οικολογίαν. Το ενδιαφέρον της Μεγάλης Εκκλησίας δια το φυσικόν περιβάλλον δεν υπήρξεν απλώς μία περιστασιακή αντίδρασις εις την σοβούσαν οικολογικήν κρίσιν, αυτή ήτο μόνον η αφορμή, όχι η αιτία, δια να αναπτύξει επικαίρως τας οικοφιλικάς της παραδόσεις. Αι προσπάθειαι του οικουμενικού θρόνου συνέβαλλον εις την ένταξιν της οικολογικής θεματικής εις τους διαχριστιανικούς και διαθρησκευτικούς διαλόγους, και απετέλεσαν έναυσμα δια την θεολογίαν να μελετήσει τας πνευματικάς θρησκευτικάς και ηθικάς ρίζας και διαστάσεις του περιβαλλοντικού ζητήματος. Εξαρχής προσεγγίσαμεν την οικολογικήν κρίσιν ως κοινωνικόν πρόβλημα, και ανεδείξαμεν την αλληλουχίαν περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων. Ετονίσαμεν ότι το κυρίαρχον πρότυπον οικονομικής αναπτύξεως ανήκει εις τα κύρια αίτια της οικολογικής κρίσεως. Επαναλαμβάνομαι και ενώπιον σας, εξοχότατοι και αγαπητοί, αυτό το οποίον λέγομεν συχνάκις. Η οικονομική δραστηριότης, η οποία δεν σέβεται τον οίκο της ζωής, το φυσικόν περιβάλλον, δεν είναι οικονομία, αλλά οικοανομία. Δεν έχομεν μέλλον χωρίς την ολικήν στροφήν προς μίαν οικολογικήν οικονομία. Η οικονομική ζωή και οι κοινωνικοί αγώνες οφείλουν να υπηρετούν τον άνθρωπον και τα ζωτικά ανάγκας του, και την

ακεραιότητα της δημιουργίας, στόχους οι οποίοι δύνανται να επιτευχθούν μόνον εις περιβάλλον ειρήνης και σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Ποτέ εις την ιστορίαν της ανθρωπότητος η ειρήνη δεν υπήρξεν αυτονόητος κατάστασις, αλλά ήτο πάντοτε κατάκτησις αποτέλεσμα εμπνευσμένων πρωτοβουλιών γενναιότητος και αυτοθυσίας, απορρίψεως της βίας ως μέσου λύσεως διαφορών, διαρκής αγών διά την δικαιοσύνην και την προστασίαν της ιερότητος του ανθρωπίνου προσώπου. Επί της βάσεως αυτής ασκείται σήμερα κριτική εις τας θρησκείας, επειδή αντί να λειτουργούν ως δυνάμεις ειρηνοποιίας, τροφοδοτούν συχνάκις τον φανατισμόν και την βίαν εν ονόματι του Θεού. Ημείς προσωπικώς εν ακλονήτω πεποιθήσει ότι η ειρήνη των λαών και των πολιτισμών είναι ανέφικτος άνευ της ειρήνης μεταξύ των θρησκειών και της ευρυτέρας συμβολής των εις τον παγκόσμιον αγώνα διά την ειρήνην, επαινούμεν και στηρίζομεν πάσαν ειλικρινή ειρηνευτικήν πρωτοβουλίαν, αγωνιζόμεθα δε αδιαλείπτως διά την διαθρησκευτικήν συνεργασίαν, και την ανάδειξιν και την άσκησιν του ειρηνοποιητικού ρόλου των θρησκειών. Θεωρούμεν τον φονταμενταλισμόν έκπτωσιν του θρησκευτικού βιώματος, και ουδόλως έν συμφυές με την πίστην φαινόμενον. Η γνησία πίστης είναι ο αυστηρότερος κριτής του θρησκευτικού φανατισμού και της μισαλλοδοξίας. Το περί ειρήνης κήρυγμα της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας δεν είναι ουτοπικόν και ρητορικόν. Γνωρίζομεν καλώς, ότι ο δημόσιος λόγος κυριαρχείται διεθνώς υπό θεωρήσεων γεωπολιτικών και γεωοικονομικών, υπό αναλύσεων του λεγομένου συσχετισμού των δυνάμεων, υπό προσεγγίσεων όπως αποκαλούνται πραγματιστικών. Είναι γεγονός ότι η σύγχρονος εκδοχή της λεγομένης *realpolitik* έχει κατισχύσει πλήρως του διεθνούς δικαίου και αυτού τούτου του καταστατικού χάρτου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος διέπεται υπό της γενικής αρχής της ειρηνικής επιλύσεως των διαφορών.

Ο περί ειρήνης ορθόδοξος λόγος υπερβαίνει προδήλως την ιστορίαν ως λόγος σωτηριολογικός, αλλά η ιστορία εκβάλλει εκ των σπλάχνων και των πληγών της διδάγματα εύγλωττα και εναργή. Η ανθρωπότης έχει ανάγκην μιας σταθεράς συναινέσεως επί ενός κορμού κοινών θεμελιωδών αξιών, η οποία θα λειτουργεί παρά τας πολιτικές, κοινωνικάς, θρησκευτικάς και πολιτισμικάς διαφοροποιήσεις και εντάσεις, ως βάσις διά την συμβίωσιν και την σύμπραξιν των ανθρώπων διά το κοινόν καλόν.